

ЗВ'ЯЗОК ЧАСІВ

Про суд над вбивцею Степана Бандери

стор. 7

ДОСЛІДЖЕННЯ

Дельфіни не винні

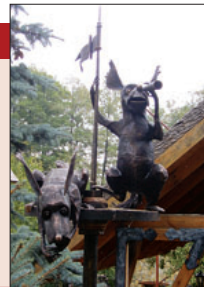
стор. 14-15

ВІТАЛЬНЯ

Металева пластика Олександра Безручка

стор. 20

Влад Яма: ТАНЦЮЮТЬ ВСІ!

Останнім часом секс-символів чоловічої статі у нашому шоу-бізнесі бракує. Кузьма і Олег Скрипка – уже не ті, на кого можуть заглядатися юні дівчата, Козловський та "Авиатор" помітно погладшали, молоде покоління ще не прийшло. Але декілька років тому на телеолімпі з'явилася нова приваблива зірка з досить неочікуваним характером. Він не співак, не актор і не телеведучий.

Стор. 2-3

Шановні читачі!
Продовжується передплата історичну, культурологічну газету

Експедиція XXI

на 2010 рік.

Ви зможете передплатити нашу газету на 1 місяць, квартал, півріччя, рік.

Передплату можна оформити в усіх відділеннях «Укрпошти».

передплатний індекс:

99282

Василь Вірастюк: шляхом Котигорошка

Ім'я одного з найсильніших чоловіків світу Василя Вірастюка спалахує у свідомості іноземців як один із сучасних символів України. Надзвичайної сили богатыр, харизматичний чоловік і батько двох дітей народився в Івано-Франківську і до спортивної кар'єри попрямував свідомо і одразу.

Читайте на стор. 16

«Театр КВН ДГУ» – клуб душевного тепла

Одна з найбільш філософських та іронічних команд 80-х, автори гімну музичного фестивалю у Юрмалі і багатьох інших вічних пісень Клубу, а нині – повноцінний театр із сонмом прекрасних акторів, які завжди грають від чистого серця.

Читайте на стор. 18-19

Святослав
ЧИРУК
письменник

Все трапилось надзвичайно швидко. Я сидів у скрипторіумі, коли до приміщення увірвались ВОНИ. Мене повалили на підлогу, скрутили і зв'язали руки. В рота запхали кляп. Я намагався пручатися, але марно – зверху насіло одразу кілька. Мене припечатили до землі так, що навіть дихати не виходило. Підійняли ривком. Щось пролопотіли. Смикнули за мотузку і потягли за собою. Востаннє озирнувшись на свою схованку, я неохоче поплентався на поверхню.

Це вперше за стільки років я бачив їх так близько. Звичайно, доводилось чимало чути, розглядати звіддала, але не контактувати. Та це б і не вийшло, бо завершилося б точнісінько як сьогодні. Побиттям і ув'язненням.

Я не бачив їхніх облич, лише спину в синіх плащах і голови в каптурах. Вони йшли безшумно. Пурхали над землею. Світло смолоскипів тремтіло. Від цього виникало враження, що ми пересувалися стрибками. Тріскотів вогонь. Окрім нього ніщо не порушувало тишу.

Ми вийшли. Я у черговий раз побачив цю картину – велике місто зруйноване щент. Мармурові колони, статуї, фонтани. Стіни із дверима в нікуди. Хаотично розкидане каміння. І з-поміж усього цього – дерева, коріння, мох. Кущі на дахах будинків. Справжнісіньке кладовище мамонтів. І в черговий раз мені стало моторошно.

Війна тривала майже тисячу років. Грالی роги й литаври. Крокували збройні загони. Одні панцирники йшли проти інших. Сипали градом стріли. Коні бігли на щетину списів. Хизувались обладунками латники. Вивищувались і зникали імена. Розорювались королівства. Нізвідки з'являлись навали кочовиків і так само в нікуди зникали. Шипіли пожежі, з'їдаючи замки й палаци.

Перемога виявилась за НИМИ. Людей не існує. Залишилися одиниці, і ті незабаром вимруть. Цивілізація знищена. Бібліотеки спалено.

зроблені в ремісничому училищі якимсь підмайстром, якому дали завдання лише для того, щоб відв'язався. А ще мені подобалися свого часу фільми Миколи Вінграновського, які показували по телебаченню. Насправді, дивлячись їх, відчуваєш гордість, що ти українець.

УКРАЇНЦІ В КАНАДІ

– Українці здивували світ феноменом розбудови власної інфраструктури. Вони відтворювали національну ідентичність всюди: в будинках культури, народних домах. Наприклад, в Торонто є вулиця в українському стилі – ти йдеш і уявляєш, що це село, і гадаєш: а коли ж почується англійська мова? Скрізь – українські знамена, спортивні клуби, тризубці, магазини "Україна". Багато людей так і не навчилися розмовляти англійською як слід, бо відвідували українські церкви, магазини. Українці асимілювались у Канаді останніми – після португаль-

Ельфи задоволені.

Їхні священні діброви тягнуться на сотні миль. Ніхто не вбиває звірів і не їсть м'яса. Тепер ми живемо в гармонії з природою, повернувшись до первозданного стану. Збираємо ягоди і корінці. Ми не маємо книжок, не займаємося мистецтвом. Ми і самі – звірі. Навіть гірше. Звір може напасти на людину. Вбити. Та якщо на полювання вийдеш ти, на заваді стане ельф і прошеє стрілою груди. Ми безправні. Ми – виняток.

Нас можна вбивати.

Мене звати Бран. Бран Курц. І я людина.

Я народився в Хемві, передмісті Глімбю. Мої батьки були дрібними дворянами. Мали три села на

трактати і розглядаючи шедеври малярського мистецтва. Я навчався на правничому, хоча сам полюбляв філософію. Батьки пророчили мені кар'єру судді і вже домовилися з якимись родичами, аби влаштувати мене на роботу в нашому окрузі.

Життя розпорядилося інакше.

В тому році війна спалахнула з новою силою. Ельфи перейшли у наступ уздовж усього кордону. Вони вирізували поселення, випалювали посіви. Почався голод. Разом із ним вибухнули повстання. Армія не витримувала тиску. Одна за одною падали лінії оборони. Здавались міста, переходили на бік ворогів. Як лицаря і дворянина мене закликали виконати свій обов'язок – заплатити податок кров'ю. І

ЛЮДИНА ІЗ КНИГИ

кордоні з Безкраїм лісом. В селі зростав і я, разом зі звичайними хлопами. Грався з ними й бився. Відкривав для себе світ і натикався на перші розчарування. Коли мені виповнилося шістнадцять, батько відправив мене до дядька Гармонда в якості зброєносця. Але там я пробув недовго, переїхавши до столиці на навчання. Величезне враження на мене справила Академія. Розумні люди, дивні звичаї, бездоганний гумор. Мабуть, тільки там я вперше дійсно відчув себе щасливим. Лібраріум і пінакотека. Я сидів там годинами, вивчаючи старовинні

я змушений був піти. Інакше – ганьба і вбогість. Не тільки для мене, а для всієї родини.

Я не хотів воювати, бо вважав насилля огидним. Саботував накази. Звичайно, в межах розумного, щоб мене не можна було звинуватити у зраді. В цей час я зустрів її. Елоїзу Раш. Ми зустрілися на бенкеті на честь звільнення містечка Торун. Вона була донькою бургомістра і в цій якості виступала перед солдатами з промовою. Елоїза подарувала мені чотири танці, а після цього – довгу розмову на веранді.

ців, італійців, поляків, бо не мали власної держави, а коли вона з'явилась, цей процес прискорився. Тобто складається таке враження, що у еміграції була особлива місія – стримати українство у межах етнічної ідентифікації, що в цьому полягало містичне й екзистенційне завдання. А потім, з проголошенням незалежності, дещо змінилось. І знаєте чому? Канадська молодь українського походження пережила культурний шок. Бо дітей виховували так, нібито в Україні все заборонено: розмовляти українською мовою, навіть їсти досхочу. Це я утрирую і кажу приблизно, але ж коли молоді канадці – колосальний потенціал, який працює у світових банках, парламентах, – приїхали до України, то гірко розчарувалися. Не такою вони уявляли країну. Вони повернулись до батьків і розповіли. Ось так ідеальне уявлення про Україну і було втрачене. Спочатку деякі молоді канадці працювали у фінансових установах нашої держави, але, поба-

чивши усе злодійство, вони втекли хто куди – до Японії, Франції – і там працювали у різних банках. У зв'язку з цим і відбувся спад зацікавленості Україною, потемнів її образ. Ще й четверта хвиля еміграції зіграла негативну роль, бо разом з підприємцями і порядними людьми до Канади потрапили й різні авантюристи, що завдали шкоди іміджу України. Взагалі-то багато хто заспокоївся: є держава Україна й українці – це нормально, можна їх в Канаді асимілювати. Але ж, попри змішані шлюби, багаторічну відірваність від батьківщини, навіть попри те, що українці не розмовляють рідною мовою, залишаються великі сентименти до краю. Я зустрічав багатьох українців у світі, які, хоч і не розмовляють українською, але в душі своїй залишаються українцями. Це стосується не тільки англомовних наших співвітчизників, але й російськомовних.

Олександр Мухарев

Я закохався до нестями. Носив на плечі хустку з її ініціалами. Вона стала моєю дамою серця. На її честь я робив подвиги. В її ім'я вибивав ворогів за межі нашої країни. Мені хотілося, щоб вона могла пишатися мною. Щоби почула про мене у зв'язку з гарними новинами з фронту. Я став зразковим солдатом. Мене ставили у приклад. І хоча я й надалі ненавидів вбивства, я знав – це все заради нашого спільного щастя.

Але не тільки це штовхало мене в бій. Ми листувалися. В одному з листів я запропонував Елоїзі руку і серце. І вона погодилася. Була тільки одна умова: я мав вислужитись, щоби отримати в пожалування якийсь-небудь замок. Інакше її батьки ніколи не погодяться на шлюб, хоч я й дворянин. Я кидався в бій з іще більшим запалом. Керував операцією зі звільнення провінції Над. Виходив у розвідку, брав язика.

Та, поїхавши у відпустку, я дізнався, що Елоїза мертва.

Її вбили ельфи. Задушили, а до грудей приколотили записку: "Брану Курца з побажаннями щасливих свят".

Я проплакав десь тиждень чи більше. Нікого не підпускав до себе, ні з ким не розмовляв. Мені хотілося залишити фронт. Зникнути, а ще краще – покінчити з собою. Та я втримався. До мене прийшло розуміння, що найбільше в житті я прагну помсти.

Я знову ввійшов на фронт і більше не брав полонених. Я дозволяв солдатам грабувати і ґвалтувати. Влаштував жорстокі ігрища з убивствами. Організував показові страти. Не жалів нікого й нічого. Так минув рік або два. Ненависть поступово згасала, а сили ельфів міцнішали. У травні з'явилася нова орда. Здавалось, земля стала чорною від їхніх тіл. Їх було стільки, що вони перевалювали за горизонт. Цього разу вони дійшли до столиці. Облога тривала три місяці. А потім місто не витримало. Я бачив, як горів лібраріум і як ельфійські ноги топтали зразки високого мистецтва. Через п'ять років війна закінчилась і розпочалося винищення людей.

Певний час я воював у підпіллі, але це не могло тривати до безкінечності. В якийсь момент я зрозумів, що маю записати своє життя, передати свої знання, бо після того як я помру, вони підуть у небуття. В мене не буде дітей, а невдовзі всі просто забудуть, хто такі ЛЮДИ. Тому я знайшов затишне місце. По всіх усюдинах назбирав пергамену і розпочав свою працю. Працю мого життя, яку писав донедавна.

Певен, вони прийшли за чиеюсь вказівкою. Така книга для них страшніша за підпілля. І ще я знаю, що мене зрадили. Я вживав усіх заходів безпеки, мене не могли знайти без підказки. Люди дійсно дивні створіння, завжди готові самі викопати собі могилу.

Мене зв'язали і кинули на землю десь на галявині. По боках стояли здоровані в обладунках. Галявина була дивною – дерева росли впритул, наче стіни. Не пройдеш і не перестрибнеш. Коли ці хотіли зайти чи вийти, стовбури розступалися перед ними в будь-якому місці. На пні навпроти мене сидів ельф. Він розглядав мене з цікавістю і щось записував до блокнота (не думав, що вони вміють писати). Час від часу ставив запитання.

– Ім'я?

– Корнеліус Траг, – брехав я. – Монах мерліканець.

– Скільки років?

– П'ятдесят чотири.

– Як ви ставитеся до ельфів?

– Обожаю.

Мабуть, все ж таки щось у моєму обличчі чи в інтонації підказало йому, що це не так. Він трохи замислився, щось нашкрябав собі олівцем.

– Якими були ваші стосунки з батьками? Чи вас любили? Били? Забороняли щось?

Здивований, я лише заперечно хитав головою.

– Чи були у вас брати, сестри?

– Ні.

– Продовжимо завтра.

Мене відвели до якоїсь "кімнати". Розв'язали. Тут був гамак і фрукти. Я ліг спати.

З паном Еллінгеном (як виявилось, так його звали) ми бачились кожен день. Він тестував мене. Питав, що я бачу у плямах. Просив намалювати те, чого нема. (Завжди думав, що ельфи схиблені. Тепер переконався.) Зі мною поводитись добре. Не били і не ображали. Не знаю, скільки минуло часу, але я починав заспокоюватись. Навряд чи з мене збиралися здерти шкіру.

Одного дня він спитав:

– Корнеліусе. (Нехай так, якщо ви хочете.) Чи ви усвідомлюєте хворобу?

– Яку?

Пан Еллінген посміхнувся і хитро підморгнув мені.

– Ви ж не Корнеліус Траг, правда?

Я злякався. Звідки він знав? Спокійно! Він мене випробує. Тут нічого хитрого: мабуть, усі люди, потрапляючи в полон, називаються чужими іменами.

– Так, ви праві. Я Елко Турнеус. І я не монах.

– Звичайно, не монах. Але ви і не той, за кого себе видаєте. – Пан Еллінген завмер з кам'яним обличчям і спитав мене серйозним тоном: – Хто ви? Як вас звуть?

Я більше не міг брехати. З фантазією щось трапилося. Мабуть, від розгубленості.

– Бран Курц. Командуючий дивізією "Грім".

Я чекав на якийсь ефект. Гадав, мої слова самі по собі прозвучать, як вибух. Все ж таки я їх тероризував, моїм ім'ям лякали дітей. Але він не сказав нічого. Мовчки дістав із вузлика мою книгу і поклав її на коліна. Еллінген знав усе. Такі, як він, розуміють людську мову. Він знав, але дав мені можливість зізнатися. Його можна було поважати.

– Пане Бран. Людей не існує. Вони вимерли сотні років тому. І ви не людина. Ви не Бран Курц, а Еовен Тюрх. У вас є сестра – Віндель. Вона турбується за вас і дуже зраділа, коли дізналася, що ми вас знайшли. Через деякий час вам вдасться з нею зустрітись. Що ж до вашої видової приналежності, то в цьому легко переконатися. Зазирніть у дзеркало.

Він поклав переді мною начищений до блиску мідний лист. Я обережно взяв його. У жовтуватому ореолі був я. Гостровухий, тонконосий, із сяючими очима.

– Як вам це вдалося? Як ви перетворили мене на ельфа? Чимось накололи фрукти?

Пан Еллінген поблажливо посміхнувся.

– Не було ніяких фруктів. Вас ніхто й ні на кого не перетворював. Ви народилися ельфом. У це важко повірити, але я вас дуже прошу.

Зависла тиша. Я дивився в землю і майже не дихав. Пан Еллінген теж не ворухився. Потім нарешті підійнявся.

– Мабуть, вам краще відпочити. Я вас залишу. До побачення.

І пішов геть.

Я залишився наодинці. Ліг у гамаку і почав розглядати хмари. Потім – зорі. Так тривало до самого ранку. Потім я заснув.

Віндель виявилась доброю дівчинкою. Принесла мені березовий сік (звідкись знала, що я його люблю) і медальйон із родинним портретом. Вона була трохи молодша за мене. Срібноволоса, гостровуха. Її обличчя здавалось мені знайомим.

Ми з нею довго розмовляли. Бачились кожного дня. Навіть частіше, ніж із Еллінгеном. Вона розповідала мені про нашу родину. Про те, чим я захоплювався і що робив. Я слухав і дивувався. Все це я чув уперше, але був переконаний, що так воно і було. Я навіть починав пригадувати деякі речі.

В мене були погані стосунки з батьками. Вони поклали на мене багато надій, але бачили моє життя по своєму. Воно наскрізь складалося із заборон і наказів. В мене було мало друзів. Я був хлопчиком для биття. Коли ж подорослішав, то зовсім розчарувався. Почав звинувачувати оточуючих у своїх невдачах. Так я зненавидів ельфів. Я переконав себе, що я – людина. Цьому сприяло моє захоплення історією. Але пан Еллінген каже, що мій випадок досить типовий. Останнім часом людей занадто романтизують. Їх роблять персонажами застольних балад і героїчних пісень. Тож не дивно, що молодь захоплюється ними. Вигнанці, скривджені, ба, навіть опозиціонери часто використовують цей образ. Кажуть про людяність і гуманізм, але забувають про страхітливі вбивства і жорстокість.

Мене виписали з лікарні. Тепер я працюю лісничим у секторі Німуен. Начальство мною задоволене. В мене власний будиночок на дереві, а за преміальні сподіваюся придбати крила. Мені п'ятдесят чотири – рання юність, як для ельфа. Можна ще багато чого зробити. Сподіваюся знайти собі дівчину і одружитися. Про лікарню намагаюсь не думати, як і про своє божевілля. Пан Еллінген переконає мене, що це неправильно, що не можна від цього відхрещуватись, інакше все може повернутися, якщо складуться певні обставини. Я намагаюсь до нього дослухатися (ми все ще бачимось час від часу). Тільки ось не знаю, як ставитися до останньої знахідки.

Минулими вихідними ми з Віндель відвідували Парк Людської Доби в секторі Д13/40. Я побачив портрет. Справжнісінький я, тільки без вух і в людських обладунках. Там був напис: "Бран Курц – командуючий дивізією «Грім». Воював проти ельфів в останні роки Великого Протистояння. За жорстокість отримав прізвисько «Демон». Загинув у битві біля Відару. Популярний герой романтичної пісні". Я прослухав пісню – вона збігалася з історією мого божевілля. Еллінген зрадів – каже, ми віднайшли пояснення, та мені неспокойно. Волю про це не думати. Наступного разу збираюсь полетіти на узбережжя. Кажуть, там забуваєш про все на світі. Хто зна, може, мені також вдасться.

Із доповіді доктора Еллінгена на засіданні Ради Старійшин:

"Державна програма з перетворення людей на ельфів проходить успішно. За минулий рік перетворено 1 400 000 осіб. Підослідні чудово адаптуються і соціалізуються. Кримінальні звіти показують, що за останні роки не було жодного інциденту за участю мутантів. Займатися перетвореннями набагато вигідніше і безпечніше, ніж утримувати резервації. Прошу продовжити фінансування, збільшивши його обсяг на 400 000 золотих, враховуючи масштаби майбутніх перетворень".

Доктор Гуллермо

Сектор К 60/09. 23 северса 6 987 665 року від Першого

Прибуття.

Затверджено.